

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

INNSPILL 2/6 | 2019

KLIMAMÅL FOR KLIMAKRISEN

Hvordan kan Norge gjøre en rettferdig innsats for å nå bærekraftsmål 13 om å bekjempe klimaendringer og konsekvensene av disse?

Forum for
Utvikling og Miljø

STOPPE KLIMAENDRINGENE

Hovedmål:

Bekjempe klimaendringene og konsekvensene av disse

Delmål til mål 13

13.1) Styrke evnen til å stå imot og tilpasse seg klimarelaterte farer og naturkatastrofer i alle land

13.2) Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå

13.3) Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer og deres evne til tidlig varsling, samt styrke kunnskapen og bevisstgjøringen om dette

13.a) Gjennomføre forpliktelsene som de utviklede landene som er part i FNs rammekonvensjon om klimaendring har påtatt seg for å nå målet om i fellesskap og innen 2020 å skaffe 100 milliarder dollar per år fra alle kilder for å møte utviklingslandenes behov for å innføre hensiktsmessige klimatiltak og gjennomføre dem på en åpen måte, og fullt ut å operasjonalisere Det grønne klimafondet ved at fondet snarest mulig tilføres kapital

13.b) Fremme ordninger for å styrke evnen til effektiv planlegging og forvaltning knyttet til klimaendringer i de minst utviklede landene og små utviklingsøystater, blant annet med vekt på kvinner og ungdom samt lokale og marginaliserte samfunn

*I erkjennelsen av at FNs rammekonvensjon om klimaendring er det viktigste internasjonale og mellomstatlige forumet for forhandlinger om globale tiltak mot klimaendringer.

13		2:6
	STOPPE KLIMAENDRINGENE	2019

Klimamål for klimakrisen

Hvordan kan Norge gjøre en rettferdig innsats for å nå bærekraftsmål 13 om å bekjempe klimaendringer og konsekvensene av disse?

Bærekraftsmål 13 viser til FNs rammekonvensjon om klimaendring (UNFCCC), som Parisavtalen er en del av. 2019 er et nøkkelår for å nå Parisavtalens mål om å begrense global oppvarming til 1,5 grad, men planene for utslippskutt landene har meldt inn til nå dekker kun 20 prosent av det som er nødvendig.¹

Alle land må heve ambisjonene. Rike land som Norge må gå foran ved å raskt kutte egne utslipp, og samtidig støtte andre land i å kutte i sine utslipp og tilpasse seg klimaendringene. Delmål 13.2 sier at alle land skal innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå. Tiltakene skal være operasjonalisert som en integrert nasjonal strategi og plan for lavutslippsutvikling (bærekraftsmålenes indikator 13.2.1)². Hvert land må ta utgangspunkt i sitt ansvar og sine muligheter når de lager sine lavutslippsstrategier.

I rapporten «Norway's Fair Share of Meeting the Paris Agreement» beregner Stockholm Environment Institute (SEI)³ Norges rettferdige bidrag til å nå 1,5-gradersmålet. Beregningene tar utgangspunkt i Klimakonvensjonens og Parisavtalens prinsipp om felles, men differensiert, ansvar og kapasitet. Ansvar defineres som andel av globale utslipp siden 1990, og kapasitet ut fra økonomisk evne.

SEIs beregninger viser at Norges rettferdige ansvar er å gjøre kutt tilsvarende 430 prosent av norske utslipp fra 1990 innen 2030. Minst 53 prosent må tas i Norge, mens de resterende 377 prosent (198 millioner tonn CO₂) må oppnås gjennom utslippskutt i andre land. Ansvaret innebærer også økt støtte til klimatilpasning i utviklingsland, et behov som allerede er stort.

Omfattende endringer trengs nå

Spesialrapporten fra FNs klimapanel viser både hvor viktig det er at den globale oppvarmingen ikke overstiger 1,5 grad, og at raske og omfattende endringer må til. De globale utslippene må halveres innen 2030, og fra rundt 2050 må de globale utslippene være lavere enn opptaket av CO₂. Derfor må vi allerede nå innrette politikken mot en full avkarbonisering innen 2050. Samtidig må vi beskytte og forsterke naturens evne til å absorbere og lagre CO₂, gjennom å stanse avskoging, restaurere skog og øke karbonlagring i jord.

Framskrivninger som åpner for fortsatt bruk av fossil energi etter 2050, baserer seg i stor grad på omfattende bruk av karbonfangst og -lagring, kombinert med bioenergi, for å skape «negative utslipp».¹ Karbonfangst og -lagring er langt unna å være gjennomførbart i skalaen som kreves. Omfattende bruk av bioenergi vil også kreve store arealer i konkurranse med matproduksjon eller urørt natur, og kan gi store negative sosiale og miljømessige konsekvenser.

Norges klimamål mot 2030 må styrkes betraktelig

Norges klimamål er lite forpliktende, uklare og for lave til å oppfylle kravene i Parisavtalen. Norges klimamål er 40 prosent utslippskutt i samarbeid med EU fra 1990 til 2030. Gitt samarbeidet med EU og fleksibiliteten som lar land finansiere kutt i andre EU-land, sier ikke dette hva utslippsnivået skal være i Norge i 2030. Ifølge Parisavtalen skal Norge tidlig i 2020 levere et nytt klimamål med økte ambisjoner, og en plan for hvordan vi skal bli et lavutslippssamfunn innen år 2050.

Granavolden-plattformen sier at Regjeringen «har som mål» at utslippskutt «skjer gjennom innenlandske tiltak», og at fleksibiliteten i EUs rammeverk kan benyttes «om strengt nødvendig». ⁵ Det er fortsatt uklart hva dette betyr. Regjeringen har for eksempel ikke avklart om de vil bruke muligheten de har i 2019 til å overføre opp mot seks millioner kvoter til ikke-kvotepliktig sektor. ⁶ Det vil i så fall dekke en tredjedel av det totale nasjonale kuttbehovet i ikke-kvotepliktig sektor med kutt i utlandet, som er tvilsomme så lenge det er et overskudd i kvotemarkedet. ⁷

I Granavolden-plattformen lover Regjeringen å melde inn et forsterket mål til FN i 2020 i tråd med Parisavtalen, og det er satt et mål om å redusere ikke-kvotepliktige utslipp med minst 45 prosent sammenlignet med 2005. ⁸ Samtidig lover Regjeringen bare «sektorvise ambisjoner», heller enn forpliktende mål, og kun i ikke-kvotepliktig sektor. Et mer ambisiøst mål for nasjonale kutt må legge føringer for alle sektorer i samfunnet.

Militær sektor inngår ikke i mange lands klimaregnskap selv om sektoren er blant verdens største miljø- og klimaverstinger. ⁹ Militærsektor og -industri i alle land må også redusere sine utslipp og forurensing på linje med sivil sektor, og militære klimagassutslipp må spesifiseres i landenes klimaregnskap. I Norge viser rapporter fra Forsvarets forskningsinstitutt en 5% årlig økning i CO₂-utslipp fra 2015 til 2017.

En rettferdig og langsiktig norsk plan for lavutslippssamfunnet

For at en global omstilling til et lavutslippssamfunn skal anses som rettferdig, må omstillingen også ivareta utvikling, fattigdomsreduksjon og fred. Bred støtte til klimatiltak må sikres gjennom en rettferdig omstilling, med fokus på arbeidsplasser, velferd og medbestemmelse for folk og lokalsamfunn som har vært avhengige av en forurensende industri. En langsiktig strategi må sikre at investeringer gjort på dagens premisser ikke blir ulønnsomme i framtida. Tre år etter Parisavtalen har Norge ennå ikke levert sin langtidspan. En slik plan må omfatte alle sektorer, også olje- og gasssektoren.

Norge må:

- Øke Norges klimamål til minst 53 prosent klimakutt innen 2030, sammenlignet med 1990. Disse kuttene må gjennomføres hjemme i Norge, og regjeringen må si fra seg engangsmuligheten i EU-samarbeidet til å overføre kvoter til ikke-kvotepliktig sektor.
- Sette klare sektorvise mål for å oppnå hovedmålet, med årlige klimabudsjetter og tilhørende tiltak for å nå målene.

13		2:6
	STOPPE KLIMAENDRINGENE	2019

Olje- og gassproduksjon er Norges største bidrag til utslipp av klimagasser, både på produksjonssiden¹⁰ og ved forbrenning i utlandet. Utslippene fra denne eksporten ved forbrenningen i utlandet er rundt 10 ganger Norges nasjonale utslipp.¹¹ Det ble gitt rekordmange nye letelisenser fra norske myndigheter i januar 2019¹² og en ny lisensrunde begynte i mars 2019.¹³ Petroleumsleting er tungt subsidiert av staten.¹⁴ Equinor, der staten eier 67 prosent av aksjene, tar sikte på rekordproduksjon på norsk sokkel i 2025.¹⁵ Granavolden-plattformen sier at «hovedmålet for regjeringens petroleumpolitikk er å legge til rette for lønnsom produksjon av olje og gass i et langsiktig perspektiv». «Letepolitikken skal bidra til dette, gjennom å videreføre dagens praksis med jevnlig konsesjonsrunder og gi næringen tilgang på nye letearealer».¹⁶ Dette er ikke forenlig med målene om en global omstilling til et lavutslippssamfunn.

Petroleumsindustrien står for 21 prosent av statens inntekter¹⁷ og bidrar direkte og indirekte til 170 200 norske arbeidsplasser.¹⁸ Norge er sårbart for svingninger i oljeprisen og høy overgangsrisiko, som følge av klimapolitikk i land Norge eksporterer olje og gass til.¹⁹ Spesielt tilsier EUs klimamål og langsiktige planer en stor reduksjon av energiimport.²⁰ Derfor må Norge planlegge en rettferdig omstilling av petroleumssektoren, som bevarer befolkningens rettigheter. Gjennom ILO-konvensjoner er Norge forpliktet til å bevare folks og arbeidernes rettigheter i forbindelse med omstillinger.²¹ Heldigvis viser forskning at det er mulig å erstatte petroleumsindustrien og opprettholde velferdsstaten, så lenge omstillingen planlegges og gjennomføres tidlig.²² Norsk økonomi er omstillingsdyktig på grunn av en høyt utdannet befolkning, høy teknologisk utvikling, og sterkt trepartssamarbeid i et godt organisert arbeidsliv. Det er viktig at disse aspektene av den norske modellen bevares i overgangen til en grønn økonomi.

Norge må:

- Lage en langsiktig strategi for et lavutslippssamfunn som inkluderer en rettferdig omstilling fra olje- og gassproduksjon. Dette innebærer en gradvis nedtrapping av olje- og gassproduksjon, stans i videre leting, og et helhetlig program som skaper minst 100 000 nye klimajobber og grønne arbeidsplasser i bærekraftige næringer.

Norges internasjonale klimaansvar

Ifølge Parisavtalen og FNs Klimakonvensjon forplikter utviklede land seg til å støtte klimatiltak i utviklingsland. De utviklede landene skal mobilisere 100 milliarder dollar årlig til klimatiltak i utviklingsland innen 2020. Disse landene skal også enes om et mer ambisiøst kollektivt finansieringsmål fra 2025. Samtidig anslår UNEP at behovet for finansiering bare av tilpasningstiltak i 2030 vil være opp mot 300 milliarder dollar årlig. «Norway's Fair Share» anslår at Norge må bidra med utslippskutt utenfor egne landegrenser tilsvarende 198 millioner tonn CO₂. I tillegg har Norge ansvar for å støtte land med å tilpasse seg klimaendringene. Rapporten anslår at Norges rettferdige bidrag til utslippskutt og tilpasning vil koste 65 milliarder kroner (50 milliarder i utslippskutt, 15 milliarder i tilpasning) hvert år fram til 2030. På utslippssiden er dette regnet ut ved å se på hvor mye det vil koste å gjennomføre disse kuttene ved å bygge ut fornybar energi i utviklingsland. Men det finnes flere måter å gjennomføre kuttene på som også kan være billigere.

Støtte til klimatilpasning

Ifølge Parisavtalen skal industrilandenes støtte til klimatiltak i utviklingsland fordeles likt mellom utslippskutt og klimatilpasning. Siden 2010 har Norges bidrag til klimatilpasning kun utgjort ca. 10 prosent av klimafinansieringen. Norges bidrag til tilpasning utgjør dermed bare 2-3 prosent av vår rettmessige andel. Norge må raskt iverksette en opptrappingsplan for finansiering av tilpasningstiltak i utviklingsland. I Norge har vi viktig kompetanse innen jordbruk, vann og infrastruktur. Det er avgjørende at disse sektorene sikres mot klimaendringer, og finansieringsbehovet er stort i mange norske partnerland. I tillegg er FNs Tilpasningsfond viktig. Evalueringer viser at fondet er effektivt og når de fattigste. Fondet får stadig flere søknader, men har usikker finansiering. Norge bør gjøre som Tyskland og Sverige, og gi årlig støtte til fondet.

Utslippskutt

Norge bevilger 400 millioner kroner årlig til Det grønne klimafondet (GCF), som er Parisavtalens hovedkanal for klimafinansiering til utviklingsland. Et løfte fra 2015 om en dobling skal bli innfridd fra 2020. Skal Parisavtalen lykkes, må GCF fungere og klare å kanalisere midler i stor skala til prosjekter for transformativ endring i utviklingsland, både til tilpasning og utslippskutt. Norge bør doble sitt bidrag enda en gang til i 2020, og legge opp til en ytterligere økning fram mot 2025 og 2030.

Energisektoren står for mye av verdens totale klimagassutslipp, og kutt i denne sektoren er avgjørende for å oppnå målene i Parisavtalen. Samtidig må utviklingslandene ha energitilgang for å bekjempe fattigdom. Om de baserer sin energivest på fossil energi, oppnår ikke verden klimamålene. Rike land som Norge må derfor bidra til at utviklingsland får en framtid med fornybar energi. Prisene på fornybar energi har falt betydelig de siste årene. Likevel velger utviklingsland ofte kullkraftverk, som krever mindre investeringskapital, men er dyre i drift. Land som er villige til å skrote kullplaner, bør få økonomisk og faglig bistand til utbygging av fornybar energi. I tillegg bør Norge satse mer på desentraliserte energiløsninger, som ofte går raskere, og er billigere å bygge ut enn tradisjonelle strømmnett.²³

Skog

Gjennom det norske klima- og skoginitiativet har Norge tatt en lederrolle for å fremme bevaring av tropisk skog. Også dette bidraget bør oppskaleres. For å unngå oppvarming på over 1,5 grad må vi bevare og øke skogens evne til å lagre og absorbere CO₂. Dette gjøres best gjennom å beskytte verdens regnskoger. Å stanse ødeleggelsen av regnskog er også avgjørende for å unngå tap av natur og dyreliv, og for å bevare urfolks rettigheter og livsgrunnlag. En snarlig stans i avskoging og degradering av skog, kombinert med omfattende restaurering, skogplanting og andre tiltak i landsektoren, har potensiale til å bidra med en tredjedel av utslippskuttene som trengs fram mot 2030.²⁴ Likevel går bare ca. 3 prosent av internasjonal klimafinansiering til bevaring av regnskog. Finansiering av klimatiltak i skog- og landsektoren må økes for å realisere potensialet som ligger her.

Norge må:

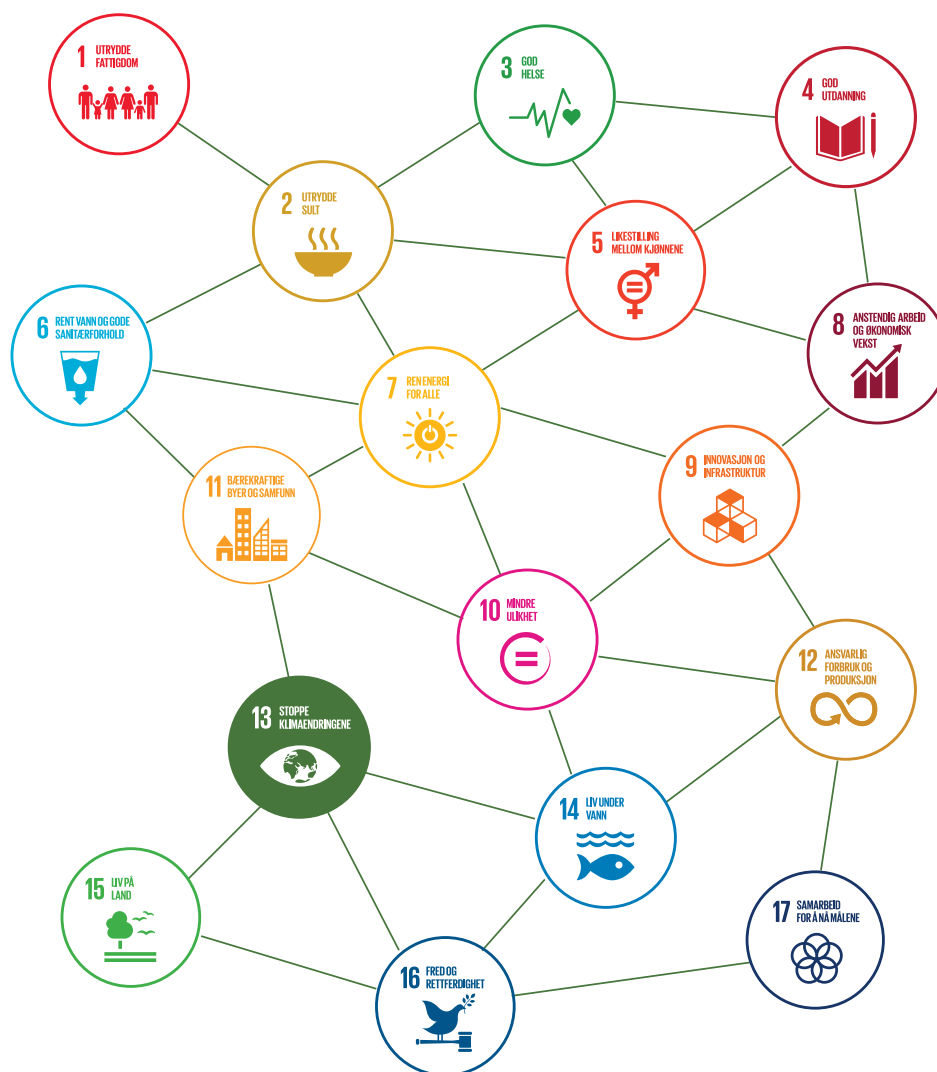
- Lage en opptrappingsplan²⁵ for hvor og hvordan Norges klimafinansiering skal økes fram mot 2030. Denne må inkludere tiltak som innen 2030 sørger for å kutte utslipp i utlandet med 198 millioner tonn CO₂.
- Prioritere klimatilpasning i en langt større grad enn i dag. Når norsk klimafinansiering skal økes de nærmeste årene, er det på tilpasningsdelen at denne økningen må komme først.

We note with concern the IPCC's special report on Global Warming of 1.5 degrees, and that the total nationally determined contributions pledged by states thus far will deliver only a fifth of the emission reductions necessary to achieve the Paris Agreement's goals.

We urge all states to contribute to achieving the Paris Agreement in line with their historic responsibilities and differentiated economic capacities. We urge industrialised states in the Global North in particular to deliver both deep domestic emission cuts in all sectors, and substantially increased financing to mitigation, adaptation, and loss and damage in the Global South.

To demonstrate our commitment, Norway will increase our nationally determined contribution under the Paris Agreement to reduce domestic emissions at least 53% by 2030. In addition Norway will significantly increase our climate finance towards 2025. As a start we will commit 190 million Norwegian kroner to the Adaptation Fund by 2020, and redouble our contribution to the Green Climate Fund to 1,6 billion NOK per year.

Noter

- UN. 2018. [Emissions Gap Report Key Messages.](#)
- UN. [Sustainable Development Goals Knowledge Platform. Goal 13. Targets and Indicators.](#)
- Stockholm Environment Institute. 2018. Norway's Fair Share of Meeting the Paris Agreement. Utgitt av Kirkens Nødhjelp, Forum for utvikling og miljø, Regnskogfondet og Naturvernforbundet.
- IPCC.2018. [SPECIAL REPORT: GLOBAL WARMING OF 1.5 °C. Summary for Policymakers.](#)
- Regjeringen. 2019. Granavolden-plattformen. s.84.
- Ikke-kvotepliktig sektor dekker transport, jordbruk, bygg og avfall, mens kvotepliktig sektor dekker industri, kraftproduksjon, petroleumsvirksomhet og luftfart.
- Klassekampen. 2019-04-23. Smutthull i ny pakt. (Forklaring av kvotepliktig vs. ikke-kvotepliktig) <https://dagens.klassekampen.no/2019-04-23/smutthull-i-ny-pakt>.
- Utslipp fra ikke-kvotepliktig sektor var omtrent det samme i 2005 (27,6 millioner tonn CO₂-ekvivalent) som i 1990 (28 MT CO₂e).
- Lorincz T., Demilitarization for deep decarbonization, Genève: International Peace Bureau 2014
- Miljødirektoratet. 2018. Miljøstatus: Norske utslipp av klimagasser. <http://www.miljostatus.no/tema/klima/norske-klimagassutslipp/rapport>
- Hannah McKinnon. 2017. [The Sky's Limit Norway: Why Norway Should Lead the Way in a Managed Decline of Oil and Gas Extraction.](#)
- Government.no. 2019. [Press Release 2019-01-15. Record number of Awards in Predefined Areas 2018.](#)
- E24. 2019-03-14. Regjeringen åpner for oljeleting i 90 nye blokker. <https://e24.no/energi/regjeringen-aapner-for-oljeleting-i-90-nye-blokker/24581705>
- Klassekampen. 2019-02-13. Hvor havner oljepengene? <https://dagens.klassekampen.no/2019-02-13/hvor-havner-oljepengene>
- NRK. 2019-02-06. Equinor lover rekordproduksjon på norsk sokkel i 2025. <https://www.nrk.no/norge/equinor-lover-rekordproduksjon-pa-norsk-sokkel-i-2025-1.14417518>
- Regjeringen. 2019. Granavolden-plattformen. s.92.
- Regjeringen. 2018. Nasjonalbudsjettet 2019.
- SSB. 2017. Ringvirkninger av petroleumsnæringen i norsk økonomi. 2017
- Klimariskoutvalget. 2018.
- European Commission. 2018. 2050 long-term strategy. https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_en
- Spesielt: ILO Recommendation No.122 Article 8(b), Article 13(1), Article 13(3) (b) og Recommendation No.169 Article 10(a). Les mer: Stephenson Sean. 2011. Jobs, Justice, Climate: Conflicting State Obligations in the International Human Rights and Climate Change Regimes. In: Ottawa Law Review. Vol. 42. s.155-179.
- Samfunnsøkonomisk analyse. 2017. 100 000 klimajobber
- Forum for utvikling og miljø. 2018. [Gå mot Strømmen: Innspill til hvordan Norges kommende satsning på energibistand kan bidra til å nå FNs bærekraftsmål om ren energi til alle innen 2030.](#)
- PNAS. 2017. Natural climate solutions. <https://www.pnas.org/content/114/44/11645>
- Se ForUM m.fl. sitt forslag til opptrappingsplan: [Forum for utvikling og miljø. 2019. Hvordan ivareta Norges internasjonale klimaansvar.](#)

STOPPE KLIMAENDRINGENE

Dette er innspill 2 i en serie innspill til Norges arbeid med de seks bærekraftsmålene som skal behandles i FN i 2019.

Forum for utvikling og miljø (ForUM) er et nettverk av 50 norske organisasjoner. Synspunkt og konklusjoner står for undertegnede organisasjoners regning og er ikke nødvendigvis sammenfallende med synet til alle medlemsorganisasjonene i ForUM.

Skrevet av: Forum for utvikling og miljø, Regnskogfondet, Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Kirkens Nødhjelp, IKFF og Naturvernforbundet.

Publikasjonen er utgitt med støtte fra Norad

Design: Kord AS

Forsidebilde: Sébastian Dahl

Forum for utvikling og miljø (ForUM)
Storgata 11, 0155 Oslo

Forumfor@forumfor.no

Twitter: ForumNorway

Instagram: Forumforutviklingogmiljo

www.forumfor.no